

Література

1. **Андрущенко В.П.** Мистецька освіта в системі формування педагога ХХІ століття // Науковий часопис НПУ імені М.П. Драгоманова. Серія 14. Теорія і методика мистецької освіти: Зб. Наук. праць. – Вип. 1 (б). – К.: НПУ, 2004. – С. 3-5.
2. Ван Лэй. Коренное понятие китайской традиционной культуры / Ван Лэй. – Китай. – № 8 (58), август 2010. – С. 23, 24.
3. **Вей Лімін.** Культурні традиції у підготовці китайських студентів до співацької діяльності / Вей Лімін // Національно-культурний простір України ХХІ ст.: стан і перспективи. – К.: НАКККіМ, 2010. – С. 339-344.
4. **Гусейнова Л.В.** Міжкультурний діалог як чинник формування виконавської культури майбутнього вчителя музики / Л. В. Гусейнова // Вісник Луганського національного університету імені Тараса Шевченка. – Луганськ, 2011. – № 7 (218). – С. 39-45.
5. **Зязюн І.А.** Інтеграційна функція культурної парадигми / І. А. Зязюн // Професійно-художня освіта України: зб. наук. праць [редкол.: І. А. Зязюн (голова), В. О. Радкевич, Н. М. Чепурна (заступники голови) та ін.]. – Київ; Черкаси: Видавництво “Черкаський ЦНТЕГ”, 2008. – Вип. V. – С. 3-13.
6. Інтерактивні технології навчання: навчальний посібник / Біда О.А., Кравчук О.В., Коберник Г.І. та ін. – Умань: РВЦ “Софія” – 2007. – 212 с.
7. **Куненко Л.О.** Музична освіта в системі української національної культури // Інтеграційна спрямованість початкової музичної освіти дітей з порушеннями зору: – теорія та методика: монографія / Людмила Олександрівна Куненко. – К.: Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2009. – 593 с.
8. **Чжан Цзюнь.** Китайская народная музыка в профессиональной подготовке студентов музыкальных факультетов: автореф. дис. на соиск. ученой степени канд. пед. наук: спец. 13.00.02 «Теория и методика обучения и воспитания (музыка)» / Чжан Цзюнь. – М., 2008. – 22 с.
9. Хуторской А.В. Современная дидактика: [учеб. пособие]. – 2-е изд. перераб. / Андрей Викторович Хуторской. – М.: Высш. шк., 2007. – 639 с.
10. **Шевнюк О.Л.** Феномен культур Сходу / Культурологія: [навчальний посібник] / Шевнюк Олена Леонідівна – К.: Знання-Прес, 2004. – 353 с.
11. **Щолокова О.П.** Художня культура Китаю / Світова художня культура: Від первісного суспільства до початку середньовіччя: [навч. посіб.] / О.П. Щолокова, С.В. Шип, О.Л. Шевнюк, О.М. Семашко. – К.: Вища шк., 2004. – С. 105-109. (175 с.: іл.).

УДК 378.091.011.3-051

Чжан Цзе

ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ФОРМУВАННЯ УМІНЬ ХУДОЖНЬО – ПЕДАГОГІЧНОГО АНАЛІЗУ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ МУЗИКИ

В статті розглядаються педагогічні умови формування учень художественно-педагогічного аналізу. Їх впровадження в процес інструментально-виконавської підготовки учителів музики насичує його проблемністю, відкриває нові можливості для творчої реалізації аналітичних і творческо-виконавських завдань.

Ключевые слова: Художественно-педагогический анализ, учитель музыки, умения.

The article deals with pedagogical conditions of formation drills artistic and pedagogical analysis. Their introduction to the process of instrumental performance training teachers muzyky saturates its issue, opens up new possibilities for creative implementation of analytical and creative and performing tasks.

Keywords: Analysis of Arts and Education, a music teacher skills.

Державна національна освітня політика Китаю впроваджує комплекс концептуальних ідей і положень щодо перспектив розвитку вищої школи, вдосконалення освітніх технологій, впровадженню ефективних методів формування у студентів фахових знань, умінь і навичок, що відповідають сучасному рівню розвитку науки, освіти, культури. Саме тому важливим є не лише глибокий аналіз теоретичних і практичних мистецьких проблем, а й виокремлення і творче застосування педагогічних умов, які посилюють ефективність освітнього процесу в сучасній вищій школі. Фортепіанна підготовка виступає однією з пріоритетних у становленні майбутнього музиканта, а сформованість умінь художньо-педагогічного аналізу дозволяє відкривати нові змістові аспекти художньої образності музичних структур, семантики, тембрально-звукових характеристик тощо.

Необхідність проникнення в сутність і динаміку процесу формування умінь художньо-аналітичного аналізу спонукає до визначення педагогічних умов, за яких цей процес відбуватиметься ефективніше та успішніше. Як філософська категорія умова відображає універсальні відношення речі до тих чинників, завдяки яким вона виникає й існує. З педагогічної точки зору умови - це цілеспрямовано створені чи використані обставини мистецького навчання, що забезпечують можливість досягнення його результативності [1,с.160]. Сучасна психологія, наголошуючи на залежності розвитку особистості від соціальних умов, визначає, що від внутрішньої позиції людини залежить її сприйнятливості до одних впливів і несприятливості до інших. Відповідно формування умінь художньо-аналітичного аналізу визначається не лише зовнішніми умовами – педагогічною майстерністю викладача, активізацією різних видів оцінювально-аналітичної та виконавської діяльності студентів, раціональним підбором репертуару, створенням проблемних ситуацій на заняттях, доцільними формами, прийомами та методами навчання, – а й внутрішніми, зокрема: набуттям студентами життєвого та мистецького досвіду, психологічної установки на аналіз та виконання музичних творів, розвиток таких якостей особистості, як аналітичне мислення і музична пам'ять, емоційна сприйнятливості, асоціативна уява, слухова увага, потреби, смаки, оцінки тощо [2, с.119].

На наш погляд, в процесі фортепіанного навчання необхідно створювати такі умови, які б враховували потреби та інтереси, художні смаки та уподобання майбутніх учителів музики і разом з тим сприяли їх інструментально-виконавському та художньому розвитку. Під педагогічними умовами формування умінь художньо-аналітичного аналізу ми розуміємо такі спеціально створені умови, які необхідні і достатні для активізації оцінювально-аналітичного мислення студентів з метою більш повного осягнення художньо-образного змісту (глибоке осягнення) музичних творів. Виділимо умови, які, на наш погляд, є найсуттєвішими для формування умінь художньо-педагогічного аналізу: цілеспрямоване педагогічне керування процесом формування умінь художньо-аналітичного аналізу; опора на життєвий і художній досвід студентів; досягнення діалогових засад взаємодії викладача і студента в процесі художньо-аналітичної діяльності; інтеграція мистецьких знань в процесі фортепіанного навчання.

Виділивши цілеспрямоване педагогічне керування процесом формування умінь художньо-педагогічного аналізу в якості однієї з педагогічних умов, ми керувались думкою В.Якуніна, що «педагогічна діяльність - це управління діяльністю учня і процесом взаємодії з ним», і визначенням А.Реан про те, що управлінська діяльність педагогів забезпечує планомірний і цілеспрямований виховний вплив на вихованців. З цих позицій процес навчання здійснюється на основі співвіднесення дальніх, середніх та близьких цілей (стратегічних, тактичних та оперативних завдань). Відповідно виділяються етапи його організації як процесу управління: формування цілей навчання, формування інформаційної основи навчання, прогнозування, прийняття рішення, організація виконання, комунікація, контроль, оцінка і корекція результатів [3, с.300].

У даному контексті доречно навести положення В.Бондаря, який, розглядаючи дидактичний аспект педагогічного управління, зазначає, що в процесі навчальної діяльності виникають труднощі для викладачів у визначенні цілей управління: «В практиці управління частіше присутня предметна ціль (що передбачається вивчити). Інші види цілей,

результативна і перспективна, не визначаються. Це призводить до розриву єдності пізнання та перетворення, адже вивчення предмету не передбачає підвищення ефективності роботи педагогів [4, с.33].

Дані положення є системотворними і для формування умінь художньо-педагогічного аналізу, враховуючи, що ефективність аналізу музичних творів значною мірою залежить від управлінських якостей викладача та його вміння вести діалог. Сприятлива ситуація для художньо-педагогічного аналізу музичного твору складається тоді, коли виникають різні точки зору на твір, відбувається зіткнення думок. Майстерність педагога полягає в тому, щоб тонко і вміло підвести студента до правильної інтерпретації твору, обґрунтувати свою виконавську позицію, використовуючи найменші суперечності та відповідні пояснення. У процесі художньо-педагогічного аналізу відбувається послідовне, систематичне формування відповідних умінь і навичок. При цьому кожен проаналізований твір має зберегти свою цілісність і змістовність. Досвід аналізу одного твору переноситься на інші, складніші твори, і це забезпечує розвиток аналітичного мислення, музичного сприйняття, а відповідно й умінь художньо-педагогічного аналізу.

Звернення до категорії досвіду в процесі формування умінь художньо-педагогічного аналізу обумовило визначення наступної педагогічної умови - опори на життєвий і художній досвід студентів. З нагромадженням досвіду формуються оптимальні прийоми праці, приходить майстерність, яка дозволяє швидко адаптуватися до будь якої учнівської аудиторії, виникає легкість в роботі. Для музичної педагогіки важливою є думка І.Зязюна, який вважає, що спрямованість викладача на рефлексію власного педагогічного досвіду обумовлює обмірковування та оцінювання особистісного досвіду студентів вищих педагогічних навчальних закладів [5, с.23]. Аналіз позитивних і негативних ситуацій особистісного досвіду (наприклад взаємодія з людьми) дає можливість майбутньому вчителю самому визначити цінності взаємодії, що зрештою відображається на визначенні смислу педагогічної діяльності.

Для формування умінь художньо-педагогічного аналізу майбутніх учителів музики, важливим є визначення Н.Мойсеюк трьох основних способів набуття пізнавального досвіду: спосіб осмисленого, дослівного або недослівного заучування формулювань, висновків, правил, текстів шляхом багатократних повторень; заучування навчального матеріалу шляхом багатократного його використання на практиці; заучування і запам'ятовування навчального матеріалу шляхом переробки і перекодування його в узагальненні і абстрактні форми. Найбільш оптимальним вважається останній, який за своїм внутрішнім змістом наближається до аналітично-творчого способу засвоєння знань [6, с. 234].

В контексті вищесказаного необхідно визначити поняття «досвід здійснення художньо-педагогічного аналізу». На наш погляд, воно є сутнісною характеристикою особистості, котра відображає підготовленість до музично-педагогічної діяльності і акумулює музично-теоретичні і методичні знання, виконавські вміння і навички, набуті в процесі інструментально-виконавської підготовки. Особливої уваги потребує педагогічне спрямування художньо-аналітичного аналізу музичних творів, усвідомлення майбутніми вчителями функціонального значення застосованих прийомів у процесі розучування музичних творів, свідоме засвоєння умінь їх аналізувати і порівнювати.

З розглянутою умовою безпосередньо пов'язана наступна умова - досягнення діалогових засад взаємодії викладача і студента в процесі художньо-аналітичної діяльності. На нашу думку, ця умова є однією з провідних у процесі фортепіанного навчання, адже в «ході діалогового спілкування відбувається звернення до суб'єктивного художнього досвіду і викладача, і учня, взаємне «запозичення» оцінного ставлення до художньої творчості». На думку Г.Падалки, від того, на яких засадах побудовано взаємодію, залежить успішність навчальної діяльності студентів [7, с.164,165].

У сучасній мистецькій освіті, за визначенням О.Щолокової, виняткового значення набуває діалогова стратегія навчання, оскільки діалогічність пронизує художньо-педагогічну діяльність у двох взаємопов'язаних формах - міжособистісній і внутрішній [8, с. 256]. Взаємодоповнюючи одна одну, вони утворюють ситуацію «художньо-педагогічного

спілкування», сутність якого полягає у «здійсненні інтелектуально-творчого діалогу» педагога і студента (автора і реципієнта) та передачі останньому обробленої, упорядкованої, художньо-комунікативної інформації. Діалогічність, за висловленням О.Рудницької, є невід'ємною частиною художньої освіти, що пронизує і реальні діалогічні відносини «з приводу мистецтва», і внутрішні процеси осмислення набутих художніх вражень [9, с. 54].

Спираючись на концепцію цілісності педагогічної науки і мистецтва, спробуємо обґрунтувати вагому роль інтеграційних процесів у формуванні умінь художньо-педагогічного аналізу в процесі фортепіанної підготовки вчителів музики. Згідно педагогічних тлумачень інтеграція постає як необхідна умова оволодіння новим способом мислення та діяльності і повинна здійснюватись на основі спільності педагогічних задач. Її механізм міститься в природі людського мислення, розвивається від синкретизму через диференціацію до синтезу та стає рушійною силою утворення системних знань.

Відповідно у мистецької галузі інтеграція трактується як специфічна форма вирішення художньо-творчих задач у педагогічному процесі, котра дозволяє перейти від набору розрізнених знань про музичну та художню культуру до цілісного уявлення про світ, епоху, мистецького явища, більш об'ємному живому світосприйняттю на художньо-образній основі.

На наш погляд, встановлення дійових інтеграційних зв'язків в процесі фортепіанної підготовки стимулює успішність музичного навчання, відкриває можливості для використання набутих знань, умінь і навичок в різних видах музично-педагогічної діяльності, забезпечує удосконалення змісту дисциплін виконавського спрямування. Інтеграція мистецьких знань в процесі фортепіанного навчання, допомагає більш цілісно осягнути сутність та зміст виконуваних музичних творів на основі усвідомлення студентами результату проведеного художньо-аналітичного аналізу, створює сприятливі умови для формування глибокої виконавської концепції, дозволяє паралельно вивчати і залучати до художньо-педагогічного аналізу різні види мистецтв.

Отже, аналіз наукових досліджень дозволив констатувати, що впровадження педагогічної умови – забезпечення інтеграції мистецьких знань в процесі формування умінь художньо-педагогічного аналізу, насичує інструментально-виконавську підготовку вчителя музики проблемністю, відкриває нові шляхи для творчої реалізації аналітичних та творчо-виконавських завдань.

Необхідно підкреслити, що ефективність формування умінь художньо-педагогічного аналізу залежить не тільки від якості викладення спеціального фортепіано, а насамперед, від взаємозв'язку та взаємоузгодженості змісту форм і методів навчання, адекватної побудови та відбору виконавського репертуару, оптимального врахування специфіки художньо-педагогічного аналізу в загальноосвітній школі. Особливого значення при цьому набуває взаємозв'язок спеціальних та теоретичних дисциплін, що дозволяє спрямувати процес навчання на розширення мистецького тезаурусу, розвиток здібності аналізувати та узагальнювати музичні закономірності, по-науковому глибоко розшифровувати художньо-образний зміст музичних творів.

Література

1. **Падалка Г.М.** Педагогіка мистецтва: теорія і методика викладання мистецьких дисциплін / Г.М. Падалка. - К. : Освіта України, 2008. – 274 с.
2. **Ростовський О.Я.** Педагогіка музичного сприймання : навчально-методичний посібник / О.Я. Ростовський. - К.: ІЗМН,1997.- 248 с.
3. **Реан А.А.** Соціальна педагогічна психологія / А.А. Реан, Я.Л. Коломинський. - СПб.: ЗАО «Издательство Питер», 1999. - 416 с.
4. **Бондарь В.И.** Управленческая деятельность директора школы : дидактический аспект.-К. : Рад.школа,1987.- 154 с.
- 5 **Зязюн І.А.** Педагогіка добра : ідеали і реалії : наук.-метод.посібник / І.А. Зязюн. - К.: МАУП,2000. – 312 с.

6. **Мойсеюк Н.Є.** Педагогіка: навчальний посібник [3-є вид., доповнене] / Н.Є. Мойсеюк. - 2001. - 608 с.

7. **Падалка Г.М.** Педагогіка мистецтва : теорія і методика викладання мистецьких дисциплін / Г.М. Падалка. - К. : Освіта України, 2008. – 274 с.

8. **Щолокова О.П.** Діалогічна стратегія музичної освіти / О.П. Щолокова // Едність навчання і наукових досліджень- головний принцип університету : м-ли доповідей звітної-науково практи. конф. викладачів університету за 2008 рік [укл. Г.І. Волинка та ін.].-К.:НПУ ім. М.П. Драгоманова, 2009.- 264 с.

9. **Рудницька О.П.** Педагогіка: загальна та мистецька : навчальний посібник /О.П. Рудницька – Тернопіль : Навчальна книга «Богдан», 2005.- 360 с.

УДК 371.378. 016 78.01

Чжао Веньфан

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ МІЖКУЛЬТУРНО-ТВОРЧОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ УКРАЇНСЬКИХ І КИТАЙСЬКИХ СПІВАЦЬКИХ ТРАДИЦІЙ В УМОВАХ МУЗИЧНО-ПЕДАГОГІЧНОГО НАВЧАННЯ

В статті освячуються теоретико-методологічні основи міжкультурно-творчеської трансформації кращих невчеських традицій двох древніх культур України і Китаю в умовах вищого музично-педагогічного освіти з метою перенесення їх в шкільну практику обох країн.

Ключевые слова: теоретико-методологічні основи, міжкультурно-творчеська трансформація, невчеські традиції України і Китаю.

The article osvyaschayutsya theoretical and methodological foundations intercultural creative transformation of the best singing traditions of two ancient cultures of Ukraine and China in terms of higher music teacher education in order to transfer them into classroom practice in both countries.

Keywords: theoretical and methodological foundations, intercultural creative transformation and singing traditions of Ukraine and China.

“...Слухати багато, вибирати з почутого краще і наслідувати йому; бачити багато і запам’ятовувати те, що бачив...Той, хто повторює старе і довідується про нове, може бути поводителем”.

Конфуцій

Сучасний етап розвитку вищої педагогічної освіти характеризується посиленням міжкультурних зв’язків, підвищенням інтересу до педагогічних і культурних традицій інших народів і цивілізацій як з боку українських науковців так і представників інших народів світу. Останнім часом творчо співпрацюють китайські аспіранти з українськими науковими дослідниками в напрямку обміну найкращими етопедагогічними і мистецькими технологіями, традиційними методами опанування різними видами музичного мистецтва. Зародження китайської цивілізації (межа 4-3 тис. до н. е), через особливості природного та соціально-культурного середовища, історично пов’язано з розвитком театрального виду мистецтва (на відміну від найменш розвиненого вокального мистецтва).